

Motion till riksdagen 2021/22:1989

av **Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)**

Statliga kvalitetsgränser och kännbara sanktioner för en bättre äldreomsorg

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att införa statliga kvalitetsgränser inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga höjda sanktioner för kommuner som inte tillgodoser äldres omsorgsbehov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka den statliga tillsynen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Äldreomsorgen har de senaste åren sett en utveckling mot allt färre platser på särskilda boenden samtidigt som allt fler äldre får hjälp av hemtjänsten. Denna trend är påtaglig i stort sett i hela landet. Det finns kommuner där äldre som vill komma till ett boende får rätt till det ganska omgående, men det finns också alldeles för många exempel på äldre som nekas plats på boende – även om de är multisjuka, otrygga eller knappt kan sköta ett trygghetslarm.

I de flesta fall är en plats på ett boende dyrare än omsorg genom hemtjänsten. Detta lockar dessvärre många kommuner att styra omsorgen så att den ska ske i hemmet i större utsträckning än tidigare. Det finns självfallet äldre som vill bo kvar hemma och som är nöjda med hemtjänsten men tyvärr också alltför många äldre som tvingas bo kvar hemma mot sin vilja.

Dessutom skiljer sig äldreomsorgen mycket åt kommunerna emellan i form av exempelvis biståndsbedömningar, möjlighet till utevistelse, måltidskvalitet, personal-

kontinuitet och planering av boendeplatser. 40 procent av kommunerna har ett underskott på platser i särskilt boende och de flesta av dessa säger i Boverkets bostadsenkät att bristen kommer att vara kvar om både 2 och 5 år.

Denna undermåliga planering i kommunerna är orimlig – under flera år riskerar äldre människor att fara illa och inte få den omsorg de behöver. Ändå uppstår inga konsekvenser för kommunen. Samtidigt kan det vara det omvända – överskott på platser – i grannkommunen.

Rätten till och kvaliteten på omsorg ska inte skilja sig åt så mycket eller vara beroende av vilken kommun man bor i. Då dagens regelverk uppenbarligen inte klarar av att rätta till dessa skillnader bör statliga kvalitetsgränser för omsorgen införas. Sådana föreskrifter bör stadga en miniminivå på kvalitet, tillgänglighet och tillgodosedda omsorgsbehov som alla kommuner minst måste nå upp till.

Antalet kommuner som inte inom tre månader kunnat erbjuda platser för äldre som fått beslut om särskilda boenden har ökat enligt siffror från Inspektionen för vård och omsorg (IVO). År 2017 var det exempelvis omkring tre av fyra kommuner som inte levde upp till sina åtaganden. De vitesförelägganden som utmätts ligger på mycket låga nivåer som inte är i närheten av vad en plats på ett boende kostar, och än värre – den äldres lidande tas inte ens med i bedömningen. De kommuner som missköter omsorgen bör därför tilldömas viten som dels beaktar äldres lidande och otrygghet, dels är på högre belopp än vad själva platsen på ett boende kostar.

Ytterligare en aspekt är att tillsynen inom omsorgen i för stor utsträckning bygger dels på att kommunerna själva rapporterar in om sin verksamhet, dels på att individer förväntas anmäla missförhållanden. Det är inte fel att kommuner och enskilda medborgare kan bidra till tillsynen men det kan vara svårt för enskilda att bedöma om ett särskilt boende uppnår vissa kriterier eller inte. Kompetens och helhetsbedömningsansvar bör finnas hos ansvariga statliga myndigheter, men idag blir tillsynen mer sporadisk istället för kontinuerlig. Tillsynen av äldreomsorgen behöver därför bli mer kontinuerlig och tillföras mer resurser, exempelvis genom att vitesbeloppen höjs.

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Ann-Britt Åsebol (M)